

Про запровадження базової підготовки здобувачів вищої освіти

Відповідно до статті 10¹ Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» базова підготовка проводиться з метою здобуття громадянами України військово-облікової спеціальності, навичок і умінь, необхідних для виконання конституційного обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України. Базова загальновійськова підготовка (далі -БЗВП) є елементом підготовки громадян до військової служби, як першої складової військового обов'язку громадян, визначеного статтею 1 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу».

БЗВП проводиться у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти, навчальних частинах (центрах) Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, правоохоронних органів спеціального призначення та Державної спеціальної служби транспорту, закладах освіти із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських, а також у закладах вищої освіти всіх форм власності.

Загальновійськова підготовка громадян України полягає в опануванні базовими загальновійськовими знаннями, практичними вміннями і навичками та поділяється на початкову і базову підготовку.

БЗВП організовується Міністерством оборони України разом з МОН та іншими заінтересованими центральними органами виконавчої влади та проводиться з громадянами України, які досягли 18-річного віку та не проходять військову службу в Збройних Силах України, інших утворених відповідно до законів України військових формуваннях, службу в правоохоронних органах, шляхом проведення періодичних навчальних зборів, занять, курсів.

Категорії здобувачів вищої освіти, яких стосується БЗВП

Базову підготовку проходять громадяни України чоловічої статі, які навчаються за денною формою здобуття освіти.

Від проходження базової підготовки звільняються ті з них, які:

- визнані за станом здоров'я непридатними до військової служби;
- до набуття громадянства України пройшли військову службу в інших державах;
- проходили військову службу;
- мають сертифікат про проходження базової підготовки та здобуття військово-облікової спеціальності.

Не проходять базову підготовку:

- здобувачі вищої освіти, які здобувають освіту за іншими (крім денної та дуальної) формами здобуття освіти, включаючи поєднані;
- здобувачі вищої освіти - іноземні громадяни.

Інших причин звільнення від базової підготовки законодавством не передбачено.

Постійне перебування здобувача освіти на тимчасово окупованій території є підставою для перенесення проходження БЗВП на наступний рік навчання.

Рішення про звільнення здобувачів освіти від проходження базової підготовки/перенесення проходження БЗВП на наступний рік навчання приймають керівники закладів вищої освіти на підставі особистих заяв з доданням підтвердних документів. Уповноважені представники органів військового управління можуть проводити перевірку наданих здобувачами освіти підтвердних документів.

Здобувачі освіти жіночої статі – громадянки України, які здобувають освіту за денною або дуальною формою здобуття освіти можуть проходити базову підготовку добровільно на підставі особистої заяви, поданої до закладу вищої освіти.

Теоретичну підготовку БЗВП проходять здобувачі вищої освіти на основі повної загальної середньої освіти на другому році навчання. Здобувачі вищої освіти на основі освітньо-кваліфікаційного рівня молодшого спеціаліста, освітньо-професійного ступеня фахового молодшого бакалавра та освітнього ступеня молодшого бакалавра (на основі НРК5) проходять БЗВП на першому році навчання при вступі зі скороченим строком навчання або на другому році навчання при вступі без скорочення строку навчання.

Успішне проходження БЗВП (як теоретичної, так і практичної підготовки) звільняє здобувача вищої освіти від проходження базової військової служби відповідно до частини шостої статті 11 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу». Згідно з частиною п'ятою статті 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» не підлягають призову

на військову службу під час мобілізації до досягнення 25- річного віку військовозобов'язані, які пройшли базову загальновійськову підготовку відповідно до статті 10¹ Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу". Такі особи у зазначений період можуть бути призвані на військову службу за їх згодою.

Базова підготовка включається до стандартів вищої освіти, описів освітніх програм, навчальних планів, індивідуальних навчальних планів.

У стандартах вищої освіти, які будуть затверджуватись з 2025 року, серед загальних (ключових) компетентностей буде передбачено «здатність захищати Батьківщину». Окремі компетентності (результати навчання), які набуваються при проходженні БЗВП, у тому числі з підвищеними вимогами щодо рівня їх складності, можуть бути визначені як обов'язкові спеціальні компетентності (програмні результати навчання) для певних спеціальностей (освітніх програм) та включені до відповідних стандартів вищої освіти.

Відповідно до статті 9¹ Закону України «Про вищу освіту» заклади вищої освіти самостійно розробляють і затверджують освітні програми, які містять перелік обов'язкових освітніх компонентів; їх логічну послідовність; вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою; кількість кредитів ЄКТС, необхідних для виконання цієї програми, а також очікувані програмні результати навчання (компетентності), якими має оволодіти здобувач вищої освіти.

Відповідно до частини четвертої статті 10¹ Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», пункту 7 Порядку базова підготовка включається до освітніх програм і навчальних планів закладів вищої освіти усіх форм власності як окрема навчальна дисципліна і складається з теоретичної підготовки в обсязі трьох кредитів ЄКТС, яка проводиться в цих закладах освіти, та практичної підготовки в обсязі семи кредитів ЄКТС. Принагідно зазначимо, що позакредитні дисципліни законодавством не передбачені.

Відтак «Теоретична підготовка БЗВП» як окрема навчальна дисципліна на підставі закону включається закладами освіти до освітніх програм і навчальних планів денної та дуальної форм здобуття освіти в обсязі трьох кредитів ЄКТС. «Теоретична підготовка БЗВП», як вибіркова дисципліна, може включатись в спеціальний додатковий розділ опису освітньої програми, який не передбачений прямо в частині першій статті 9¹ Закону України «Про вищу освіту».

Заклад вищої освіти включає «Теоретичну підготовку БЗВП» як окрему навчальну дисципліну, яка є обов'язковою для включення до індивідуальних навчальних планів здобувачів вищої освіти, для яких це передбачено законодавством, і є вибірковою для інших здобувачів.

У межах однієї освітньої програми можуть існувати декілька навчальних планів (для різних форм здобуття освіти, для різних років набору, для громадян

України та іноземців тощо).

Внесення змін до освітньої програми (навчальних планів), пов'язане із запровадженням БЗВП, ухвалюється в порядку, передбаченому для затвердження освітніх програм (навчальних планів). Підставами для несення зміни є Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку» (№ 3633-ІХ), який набрав чинності 18 травня 2024 року та Порядок проведення базової загальновійськової підготовки громадян України, які здобувають вищу освіту, та поліцейських, затверджений постановою Кабінету Міністрів України № 734 від 21 червня 2024 року (до початку навчання здобувачів освіти, яких стосуються зміни).

Для Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти доповнення освітніх програм базовою підготовкою не є підставою для перегляду акредитаційного статусу освітньої програми, оскільки воно не впливає на визначені стандартом вищої освіти та освітньою програмою компетентності (програмні результати навчання), а також на можливість вільного вибору вибіркового освітніх компонентів здобувачами вищої освіти, на яких не поширюється вимога законодавства щодо обов'язковості включення «Теоретичної підготовки БЗВП» до індивідуальних навчальних планів здобувачів вищої освіти.

Навчальна дисципліна «Теоретична підготовка БЗВП» включається в усі навчальні плани денної форми здобуття освіти для здобувачів освіти відповідних років прийому.

На основі навчального плану для кожного здобувача вищої освіти розробляються та затверджуються індивідуальні навчальні плани на наступний навчальний рік (ці плани мають бути скореговані, якщо вони були розроблені і затверджені раніше). Індивідуальний навчальний план формується з урахуванням вимог освітньої програми щодо вивчення її обов'язкових компонентів, освітньої політики закладу вищої освіти та результатів особистого вибору здобувачем вибіркового освітніх компонентів.

До індивідуальних навчальних планів здобувачів вищої освіти, для яких згідно із законом проходження базової підготовки є обов'язковою, або які її проходять добровільно на підставі особистої заяви, включається дисципліна «Теоретична підготовка БЗВП» в обсязі трьох кредитів ЄКТС. Індивідуальний навчальний план є обов'язковим до виконання здобувачем вищої освіти.

Індивідуальний навчальний план може передбачати річне навчальне навантаження в обсязі не менше 30 і не більше 80 кредитів ЄКТС для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Заклад вищої освіти може організувати процес особистого вибору дисциплін здобувачами освіти таким чином, щоб проходження «Теоретичної підготовки БЗВП» не скорочувало можливостей вибору здобувачами вищої освіти пропонованих закладом вибіркового дисциплін за рахунок реалізації права здобувача на збільшення обсягу річного навчального

навантаження.

Організація освітнього процесу з «Теоретичної підготовки БЗВП»

Типова програма навчальної дисципліни “Базова загальновійськова підготовка громадян України, які здобувають вищу освіту, та поліцейських (теоретична підготовка)” розроблена Генеральним Штабом Збройних Сил України та затверджена Начальником Генерального Штабу Збройних Сил України за погодженням з МОН.

На підставі Типової програми ЗВО розробляють власні програми навчальної дисципліни «Теоретична підготовка базової загальновійськової підготовки», які погоджуються з Генеральним штабом Збройних Сил України. Ці програми можуть містити додаткові та/або деталізовані вимоги до результатів навчання цієї навчальної дисципліни, уточнення розподілу навчального часу між формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять, необхідності залучення викладачів та інструкторів до керівництва самостійною роботою здобувачів освіти. З урахуванням необхідності опрацювання великого обсягу документів рекомендуємо надіслати проекти програм навчальної дисципліни «Теоретична підготовка базової загальновійськової підготовки» на погодження до Генерального штабу Збройних Сил України до 31 березня 2025 року.

Проект разом із супровідним листом слід надсилати для погодження в електронному вигляді через СЕВ ОБВ або в паперовому вигляді поштою на адресу: проспект Повітряних Сил, 6, м. Київ, 03168.

Погоджена ГШ ЗСУ і затверджена в установленому порядку програма навчальної дисципліни «Теоретична підготовка базової загальновійськової підготовки» є підставою для внесення відповідної інформації до навчальних планів та інших документів з організації освітнього процесу.

Базова підготовка розпочинається з 01 вересня 2025 року. Навчальні заняття можуть стартувати пізніше, але перше проходження теоретичної частини базової підготовки має бути сплановано в межах 2025/26 навчального року. Підсумковий контроль рекомендується планувати у формі диференційованого заліку, його проведення необхідно спланувати до початку курсу практичної підготовки. Результати підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Теоретична підготовка БЗВП» можуть враховуватись в стипендіальному рейтингу успішності здобувачів вищої освіти, які навчаються за державним (регіональним) замовленням, відповідно до п. 12 Примірного порядку формування рейтингу успішності студентів, курсантів невійськових вищих навчальних закладів (наукових установ) для призначення академічних стипендій, затвердженого наказом МОН від 20 лютого 2017 року № 261. Результати навчання за дисципліною відображаються в додатку до документа про вищу освіту або в академічній довідці у встановленому порядку.

Для здобувачів вищої освіти старших років навчання проходження

теоретичної підготовки БЗВП у 2025/26 навчальному році не передбачається. Заклад вищої освіти, за наявності відповідних ресурсів, може дозволити проходження теоретичної підготовки БЗВП здобувачам вищої освіти старших років навчання як вибіркової навчальної дисципліни без зобов'язань щодо їх залучення до практичної підготовки базової підготовки.

Навчальна дисципліна «Теоретична підготовка БЗВП» вивчається в традиційному (аудиторному) форматі державною мовою. У 2025/26 навчальному році після інформування МОН допускається використання дистанційного формату вивчення здобувачами (частиною здобувачів) навчальної дисципліни «Теоретична підготовка БЗВП» в разі, якщо з міркувань безпеки учасників освітнього процесу навчання цих здобувачів освіти або усіх здобувачів освіти закладу вищої освіти в регіонах, наближених до зони бойових дій, здійснюється винятково в дистанційному форматі.

Відмова від вивчення навчальної дисципліни «Теоретична підготовка БЗВП» здобувачами вищої освіти, для яких вона є обов'язковою, отримання незадовільної оцінки за результатами підсумкового контролю є підставою для відрахування за недотримання вимог законодавства, порушення умов договору (контракту), укладеного між закладом вищої освіти та особою, яка навчається, або фізичною (юридичною) особою, яка оплачує таке навчання (пункт 5 частини першої статті 46 Закону України «Про вищу освіту»).

Викладання БЗВП

Заклад вищої освіти забезпечує освітній процес з дисципліни «Теоретична підготовка БЗВП».

Для проведення базової підготовки закладом вищої освіти визначаються (за необхідності утворюються) відповідні структурні підрозділи або вводяться окремі посади науково-педагогічних, педагогічних працівників.

На посади науково-педагогічних, педагогічних працівників для забезпечення проведення базової підготовки призначаються особи, які мають відповідну кваліфікацію та спроможні за віком і станом здоров'я проводити навчальні заняття, насамперед звільнені з військової служби, ветерани війни або ветерани військової служби, у тому числі викладачі кафедр військової підготовки і кафедр медицини катастроф та військової медицини закладів вищої освіти. Допускається, що окремі теми (модулі) навчальної дисципліни «Теоретична підготовка базової загальновійськової підготовки» будуть викладатись різними викладачами з урахуванням їх спеціалізації.

У силу міжпредметності змісту навчальної дисципліни «Теоретична підготовка БЗВП» відповідність освітньої та/або професійної кваліфікації науково-педагогічного, педагогічного працівника може визначатись стосовно всієї дисципліни (військова освіта) або конкретної теми (модуля), викладання якої (якого) забезпечує працівник. Принагідно зазначимо, що вимога наявності

досягнень у професійній діяльності не застосовується до науково-педагогічних (наукових) працівників із стажем науково-педагогічної роботи менше трьох років, працівників, що мають статус учасника бойових дій, а також до фахівців-практиків, які працюють на посадах науково-педагогічних (наукових) працівників на умовах сумісництва в обсязі 0,25 або менше, або 150 годин навчального навантаження на навчальний рік.

Міністерство оборони організовує курси підвищення кваліфікації для ключових науково-педагогічних, педагогічних працівників закладів вищої освіти, які заплановані до викладання «Теоретичної підготовки БЗВП». Навчання планується організувати на базі вищих військових навчальних закладів і військових навчальних підрозділів закладів вищої освіти у квітні-липні 2025 року. Затверджений Міноборони розрахунок чисельності науково-педагогічних закладів вищої освіти, які сплановані пройти курси підвищення кваліфікації для проведення теоретичної підготовки загальновійськової підготовки буде надіслано додатково. У червні-жовтні 2025 року планується онлайн навчання для інших науково-педагогічних, педагогічних працівників закладів вищої освіти, які залучаються до викладання «Теоретичної підготовки БЗВП», і не брали участі в курсах підвищення кваліфікації Міноборони.

Для проведення базової загальновійськової підготовки можуть залучатись громадські організації та об'єднання, у ту числі громадські об'єднання ветеранів війни з дотриманням принципів діяльності закладів вищої освіти, визначених статтею 32 Закону України «Про вищу освіту».

Відповідно до п. 27 Порядку повноваження керівників закладів вищої освіти та керівників навчальних військових частин, науково-педагогічних (педагогічних) працівників закладів вищої освіти, інструкторсько-викладацького складу навчальних військових частин щодо організації та проведення базової підготовки будуть визначені Міноборони та МОН.